

Riktlinjer för serveringstillstånd och tillsyn enligt alkohollagen

Riktlinje

Dnr: FÖG 2021/35

Miljö- och byggnadsnämnden, 2021-08-24, § 119

Dokumenttitel: Riktlinjer för serveringstillstånd och tillsyn enligt alkohollagen

Typ av styrdokument: Riktlinje

Beslutad av: Miljö- och byggnadsnämnden

Datum och beslutsparagraf: MBN 2021-08-24 § 119

Diarienummer: FÖG 2021/35

Gäller för: Hammarö kommun

Giltighetstid: fr o m 2021-08-24 och tills vidare

Ersätter: SN § 134, 2016-12-15

Dokumentansvar: Miljö- och byggnadsnämnden

Innehåll

Inledning	5
Syftet med kommunala riktlinjer.....	5
Ansökan och handläggning	6
Handläggningstider.....	6
Lagstiftning	6
Riktlinjer	6
Kommunens informationsskyldighet	7
Lagstiftning	7
Riktlinjer	7
Information och rutiner om kunskapsprov	7
Lagstiftning	7
Information.....	7
Remissyttranden	9
Lagstiftning	9
Riktlinjer	9
Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl	10
Lagstiftning	10
Riktlinjer	10
Kommunens tillsynsverksamhet.....	11
Lagstiftning	11
Riktlinjer	11
Tillsynsplan	11
Tillsynsavgifter	12
Lagstiftning	12
Riktlinjer	12
Riktlinjer vid servering	12
Serveringstider.....	12
Lagstiftning	12
Riktlinjer	13
Kökskrav och matutbud	13
Lagstiftning	13
Riktlinjer	13
Ordning och nykterhet.....	14
Lagstiftning	14
Riktlinjer	14
Uteserveringar	14
Lagstiftning	14
Riktlinjer	15

Gemensamt serveringsutrymme	15
Lagstiftning	15
Riktlinjer	15
Villkor vid meddelande om serveringstillstånd	16
Lagstiftning	16
Riktlinjer	16
Tillfälliga tillstånd till allmänheten eller slutna sällskap	16
Lagstiftning	16
Riktlinjer	16
Pausservering	17
Lagstiftning	17
Riktlinjer	17
Folköl.....	18
Lagstiftning	18
Riktlinjer	18

Inledning

Kommunerna ska enligt 8 kap. 9 § alkohollagen ha tydliga och aktuella riktlinjer som innehåller en redogörelse både för vad som gäller enligt alkohollagen (2010:1622) och anslutande föreskrifter samt hur föreskrifterna tillämpas i kommunen. Väl genomtänkta och noggrant utformade riktlinjer skapar goda förutsättningar för att tillståndsgivningen ska kunna ske rättssäkert och effektivt.

Alkohollagen ger utrymme för lokala anpassningar av när och var servering av alkoholhaltiga drycker ska tillåtas i kommunen och ger även kommunen rätt att vägra serveringstillstånd. Syftet med riktlinjerna är att åstadkomma en likabehandling av tillståndsansökningar inom kommunen och att skapa en förutsebarhet för de som har för avsikt att ansöka om serveringstillstånd. Med stöd i riktlinjerna prövas varje tillståndsansökan för sig.

Alkohollagstiftningen är en skyddslagstiftning för att begränsa de skador som alkohol kan orsaka. En utgångspunkt i den svenska alkoholpolitiken är att skyddet för människors hälsa bör gå före företagsekonomiska och näringspolitiska intressen.

Det övergripande målet för den svenska alkoholpolitiken ska vara att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Regleringen av serveringsverksamheten är ett medel för att nå detta mål. Återhållsamhet i samband med servering av alkoholdrycker är en genomgående princip i alkohollagen.

En av samhällets grundläggande alkoholpolitiska värderingar är att alkohol och idrott inte hör ihop. Detta beaktas särskilt vid tillståndsprövning. För servering i anslutning till idrottsevenemang gäller samma krav på sökanden som vid övriga serveringstillstånd. Ingen servering av alkohol får ske till publik på läktare utan ska, om serveringstillstånd beviljas, ske på serveringsställe i en avgränsad del av idrottsanläggningen.

Syftet med kommunala riktlinjer

Syftet med kommunala riktlinjer är:

- att göra det lättare för den som tänker söka tillstånd att se om det kan beviljas.
- att kommunen ska behandla ansökningar om serveringstillstånd på ett likvärdigt sätt.
- att bidra till en rättssäker, snabb och effektiv tillståndsprövning.
- att bidra till en likvärdig, effektiv och samordnad tillståndsprövning.
- att minska överkonsumtion av alkohol. Särskilt fokus ska ligga på ungdomar och unga vuxna.
- att bidra till en bättre folkhälsa.
- att verka för fler alkoholfria ungdomsmiljöer och ungdomsarrangemang.

Ansökan och handläggning

Handläggningstider

Lagstiftning

Enligt 5 § alkoholförordningen (2010:1636) ska kommunerna fatta beslut i ärenden om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en komplett ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut ska kommunen informera den sökande om varför handläggningstiden förlängs. Ett beslut att förlänga handläggningstiden får inte överklagas.

Riktlinjer

Hammarö kommun beräknar handläggningstiden från den dagen en ansökan om serveringstillstånd är komplett.

Handläggningstiderna räknas alltså från det att ansökningshandlingarna är kompletta, vilket också innebär att kunskapsprovet ska vara godkänt. Det är den sökandes ansvar att se till att nödvändiga handlingar lämnas in till kommunen. Beslut om tillstånd fattas av handläggande tjänsteman vid miljö- och byggförvaltningen enligt delegation från miljö- och byggnadsnämnden.

Ansökan	Handläggningstid
Stadigvarande tillstånd till allmänhet eller slutet sällskap.	6-8 veckor
Tillfälligt serveringstillstånd till allmänhet.	6-8 veckor
Tillfälligt serveringstillstånd till slutna sällskap. (Varje sökande får som högst ha 12 serveringstillfällen per år).	Cirka 10 dagar
Cateringstillstånd till slutna sällskap.	6-8 veckor
Ändring i befintligt serveringstillstånd (utökning/utvidgning, utsträckt serveringstid, ägarförändringar).	6-8 veckor
Tillfällig ändring i befintligt serveringstillstånd, tid och/eller utrymme.	4-6 veckor

Serveringstillstånd för gemensam yta.	6-8 veckor.
Stadigvarande tillstånd till allmänheten för provsmakning av alkoholdrycker.	6-8 veckor
Tillfälligt tillstånd till allmänheten för provsmakning av alkoholdrycker.	4-6 veckor
Besluta att låta konkursbo fortsätta serveringsrörelsen.	4-6 veckor

Kommunens informationsskyldighet

Lagstiftning

Enligt 8 kap 9 § alkohollagen har kommunen en skyldighet att informera om vad som gäller enligt alkohollagen och anslutande föreskrifter samt riktlinjer för tillämning av föreskrifterna i kommunen.

Riktlinjer

Miljö- och byggnadsnämnden har som målsättning att besöka samtliga tillståndshavare minst en gång per år. Det innebär också löpande rådgivning och vägledning till tillståndshavare och deras personal. Skriftlig information delges alla tillståndshavare när det sker förändringar i alkohollagen. Kommunen erbjuder utbildning i ansvarsfull alkoholservering i samarbete med Karlstads kommun. Ambitionen är att erbjuda ett utbildningstillfälle per år.

På Hammarö kommuns hemsida www.hammaro.se finns information om alkohollagen, riktlinjer, blanketter samt taxa enligt alkohollagen.

Information och rutiner om kunskapsprov

Lagstiftning

Enligt 8 kap 12 § stycke 2 i alkohollagen ska sökanden genom att avlägga ett prov visa att han eller hon har de kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningsenligt sätt utöva serveringsverksamheten.

Information

Kunskapsprovet är indelat i fyra delar:

- Alkoholpolitik
- Tillsyn
- Mat och utrustning
- Servering

För att bli godkänd krävs 75 % rätt på varje delprov. Godkända provresultat är ett krav för att kommunen ska bevilja serveringstillstånd. Om sökande personer i bolaget inte klarar kunskapsprov inom tre gånger per person avslås ansökan. Det finns ingen karenstid för ny ansökan. Sökanden har 90 minuter på sig att genomföra provet och 120 minuter vid muntligt prov eller med tolk.

När den sökande är en juridisk person gäller kravet på att genomföra kunskapsprovet eller de fysiska personer som har ett betydande inflytande i företaget och är aktiva i serveringsverksamheten. Företag betyder i detta sammanhang en juridisk person oavsett företagsform, inklusive föreningar. En person som benämns som PBI är exempelvis:

- verkställande direktör
- extern firmatecknare
- styrelseledamot
- styrelsesuppleant som har generalfullmakt att företräda företaget, har ett betydande ägarinflytande eller i övrigt har sådan ställning att ett bestämmande inflytande föreligger
- bolagsdelägare
- aktieägare med betydande aktieinnehav
- verklig huvudman
- annan ekonomisk intressent bakom serveringsverksamheten
- annan person som har rätt att fatta avgörande beslut för serveringsverksamheten

En verklig huvudman är den eller de personer som ytterst äger eller kontrollerar exempelvis ett företag eller en förening. En verklig huvudman kan också vara den eller de personer som tjänar på att någon annan agerar åt dem. Vad som gäller avseende verklig huvudman framgår av lag (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän. Bland annat framgår av 2 kap. 3 § i denna lag att sökanden ska göra anmälan av verklig huvudman till Bolagsverket. Handläggande tjänsteman behöver som en del av handläggningen känna till vem som är verklig huvudman för den verksamhet som ska bedrivas.

Förändringar i kretsen av PBI och betydande förändringar av ägarförhållanden ska anmälas till kommunen eftersom sådana händelser kan ha stor betydelse för hur verksamheten bedrivs. Syftet med anmälan är att handläggaren ska kunna pröva om de nya fysiska personerna i bolaget är lämpliga att fortsätta driva verksamheten. Handläggaren behöver göra en bedömning om de nämnda förändringarna påverkar att det finns tillräckliga kunskaper i serveringsrörelsen.

Handläggaren får göra bedömningen vilken eller vilka personer som har ett betydande inflytande och är aktiva i serveringsrörelsen. När det gäller exempelvis ett mindre företag som drivs av ett fåtal personer med betydande inflytande och själva är aktiva i serveringsverksamheten, bör kravet på kunskapsprov gälla minst hälften av de personerna.

I större företag, till exempel hotell- eller restaurangkedjor där ägarna och den centrala företagsledningen inte är involverade i den dagliga driften av serveringsverksamheten, bör kravet på kunskapsprov gälla de personer som är utsedda av ledningen att vara ansvariga för serveringsverksamheten, till exempel en restaurangchef.

Remissyttranden

Lagstiftning

Enligt 8 kap. 11 § alkohollagen ska kommunen hämta in polisens yttrande vid en prövning av ett stadigvarande tillstånd, såväl till allmänheten som till ett slutet sällskap. Kommunen ska också hämta in polisens yttrande vid en prövning av tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten. Enligt 8 kap. 16 § alkohollagen ska också de lokaler som används för stadigvarande servering vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt. Det kan även finnas anledning för kommunen att inhämta yttrande vid prövning av tillfälligt serveringstillstånd i slutet sällskap.

Riktlinjer

Vid prövning av ansökan skickar förvaltningen remisser till olika myndigheter och förvaltningar och dessa är Polismyndigheten, Skatteverket och Räddningstjänsten. Vid behov skickas även remiss till Kronofogdemyndigheten.

Remiss till polismyndigheten: Yttrandet bör särskilt avse om sökanden är lämplig att bedriva alkoholservering, om det finns hinder av ordningskaraktär för den sökta verksamheten som närboendestörningar eller trafikstörningar samt ett ställningstagande till den sökta serveringstiden. Om anmärkningar föreligger gentemot den sökande eller de personer som har betydande inflytande på verksamheten ska de redovisas. Polismyndigheten ska även rapportera till kommunen om förhållanden som är av betydelse för tillsynsverksamheten.

Remiss till räddningstjänsten: Yttrandet bör särskilt avse om serveringsstället uppfyller kraven enligt lagen om skydd mot olyckor (SFS 2003:778) och att sökanden har en plan gällande systematiskt brandskyddsarbete samt uppgifter om det antal personer lokalen är avsedd för.

Skatteverket: Yttrandet bör redovisa om sökanden, företaget och de personer som har betydande inflytande i verksamheten har fullgjort sina skyldigheter gentemot det allmänna. Har företaget registrerats för F-skatt, moms och som arbetsgivare. Har företaget och företrädarna redovisat och betalat skatter och avgifter i tid och är föreskrivna deklarationer inlämnade. Om det förekommit anmärkningar eller brister de senaste tre åren ska de redovisas.

Kronofogden: Yttrandet bör redovisa om sökanden, företaget eller de personer som har betydande inflytande i verksamheten förekommer med skulder eller krav i Kronofogdens register.

Miljö- och byggförvaltningen: Förvaltningen granskar om det finns eventuella hinder för den sökta verksamheten, risk för olägenheter i samband med detta exempelvis störande ljud eller andra störningar för närboende. Dessutom kontrolleras att verksamheten har ett beslut om registrering av livsmedelsverksamheten samt ett beslut om riskklassning.

Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl

Lagstiftning

En ansökan om serveringstillstånd bedöms utifrån alkohollagens krav. Alkohollagen är enligt förarbeten till lagen en skyddslag med avsikt att begränsa alkoholens skadeverkningar. Om alkohollagstiftningens krav kolliderar med näringspolitiska intressen eller konkurrenskrav väger alkohollagens bestämmelser tyngre.

Enligt 8 kap. 17 § alkohollagen får kommunen vägra serveringstillstånd om serveringsstället på grund av placering eller andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet, eller medföra särskild risk för människors hälsa, även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

Kommunen ska bedöma risken för eventuella alkoholpolitiska problem. I tillståndsprövningen är Polismyndighetens yttrande om ordningsläget där restaurangen finns samt miljö- och byggförvaltningens bedömning av risken för störningar viktigt vid bedömningen.

Kommunen har rätt att säga nej till restauranger att servera alkoholdrycker i särskilt känsliga områden, till exempel nära skolor, ungdomsgårdar eller på platser där ungdomar brukar samlas, eller i områden där det finns problem med missbruk. Varje ansökan måste prövas individuellt, med hänsyn till omständigheterna i just det fallet.

Riktlinjer

Nämnden tycker att minderåriga ska ha rätt till alkoholfria nöjen och miljöer under uppväxtåren. Ansökningar om alkoholservering vid arrangemang som är riktade till barn och ungdomar bör nekas eller behandlas mycket återhållsamt. Nämnden ska när de prövar en ansökan göra en helhetsbedömning av om det finns en risk för att det blir problem med ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa om restaurangen får alkoholtillstånd. Prövningen ska ta hänsyn till följande:

- Polismyndighetens bedömning av risk för ordningsproblem på serveringsstället eller i närheten av restaurangen.
- Förvaltningens dokumenterade störningar från serveringsstället sedan tidigare, eller annan kännedom om problem på serveringsstället.
- Arrangemang riktade till minderåriga ska vara alkoholfria.
- Miljöer där det vistas många minderåriga, eller miljöer som i huvudsak vänder sig till minderåriga, ska vara alkoholfria.
- Vid nyetablering av verksamhet eller utökning av befintligt serveringstillstånd sker en noggrann bedömning.

Kommunens tillsynsverksamhet

Lagstiftning

Kommunens tillsynsansvar för områdena servering av alkoholdrycker och marknadsföringen av alkoholdrycker framgår av 9 kap 2 § och 3 § alkohollagen.

Folkhälsomyndigheten utövar central tillsyn över efterlevnaden av alkohollagen och kan meddela allmänna råd till vägledning för hur lagen ska tillämpas. Länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet. Länsstyrelsen ska också ge råd till kommunerna.

Den omedelbara tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna kring servering av alkoholdrycker görs av kommunen och av Polismyndigheten. Enligt alkohollagen ska Kronofogdemyndigheten, Polismyndigheten och Skatteverket lämna de uppgifter som kommunen behöver för att göra sitt arbete.

Alkohollagen säger också att tillsynsmyndigheterna, kommun och polis har rätt att besöka lokaler och ta del av bokföring och andra handlingar som berör verksamheten. Tillsyn och kommunens möjlighet att ge erinran, varningen eller ta tillbaka tillstånd är det som säkerställer att restaurangverksamheterna bedrivs enligt gällande lagar och regler. Det är en förutsättning för att det ska gå att konkurrera på sunda och lika villkor mellan restaurangerna. Tillsyn görs på tre olika sätt, genom förebyggande arbete, inre tillsyn och yttre tillsyn.

Riktlinjer

Förebyggande tillsyn är kommunens arbete med informations- och utbildningsinsatser såsom utbildning i ansvarsfull alkoholservering, nätverksmöten mellan myndigheter samt kommunens arbete för att sprida kunskaper om hur alkohollagen ska omsättas i det praktiska arbetet på serveringsstället. I kommunens arbete är det av stor vikt att ha en dialog med företagen för att sprida kunskapen om hur alkohollagen ska omsättas i det praktiska arbetet.

Inre tillsyn innebär att kommunen, ofta tillsammans med andra myndigheter såsom Polismyndigheten och Skatteverket, arbetar med att granska om den som har serveringstillstånd fortfarande uppfyller alkohollagens krav på personlig och ekonomisk lämplighet. Den inre tillsynen är administrativ och sker med stöd av remisser och underrättelser mellan berörda myndigheter.

Yttre tillsyn är den granskning som sker då kommunen besöker serveringsstället under pågående verksamhet, framför allt under kvällar och nätter för att kontrollera att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen. Tillsyn kan också ske genom så kallad samordnad tillsyn när kommunen tillsammans med olika berörda myndigheter som polisen, Skatteverket och räddningstjänsten gör en gemensam tillsyn på serveringsstället.

Brister som upptäcks i samband med inre och yttre tillsyn kan leda till att en utredning kring serveringstillståndet inleds och att nya remisser skickas till berörda myndigheter. Det kan också leda till förslag om sanktionsåtgärder.

En genomförd tillsyn ska dokumenteras. Om tillsynen leder till en utredning ska kommunen avsluta ärendet med ett beslut. De uppgifter som framkommit med anledning av tillsynen ska kommuniceras med tillståndshavaren.

Tillsynsplan

I Hammarö kommuns tillsynsplan framgår att alla restauranger med stadigvarande serveringstillstånd bör få minst ett besök per år. Fler tillsynsbesök kan bli aktuellt om

behov föreligger. Hög prioritet får de tillståndshavare som har tillstånd för allmänheten och med ett återkommande nöjesutbud för unga eller för vuxna.

I tillsynen prioriteras särskilt:

- restauranger med sen serveringstid.
- restauranger med ung publik.
- tillfälliga arrangemang.
- nyetablerade restauranger.

Några olika anledningar till tillsyn kan vara:

- polisrapporter.
- klagomål från allmänheten.
- annan inkommen information.

Efter varje tillsynstillfälle sker återkoppling till tillståndshavaren.

Tillsynsavgifter

Lagstiftning

Kommunen har enligt 8 kap 10 § alkohollagen rätt att ta ut avgifter för tillsyn av den som har beviljats tillstånd för alkoholservering och av den som har anmälningspliktig försäljning och servering av folköl.

De avgifter som gäller fastställs av kommunfullmäktige och baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen som regleras närmare i kommunallagen (2017:725).

Riktlinjer

Hammarö kommuns riktlinjer och avgifter finns att läsa på kommunens hemsida www.hammaro.se. Tillståndsavgift betalas i samband med en nyansökan om serveringstillstånd. Alla tillståndshavare debiteras därefter en årlig tillsynsavgift som utgår med en grundavgift plus en rörlig avgift som baseras på den omsättning serveringsstället haft av sin försäljning av alkoholdrycker. De företag som säljer eller serverar folköl debiteras en fast tillsynsavgift varje år.

Riktlinjer vid servering

Serveringstider

Lagstiftning

Bestämmelserna i 8 kap 19 § alkohollagen om serveringstider syftar främst till att motverka olägenheter som onykterhet och oordning. Det framhålls att bestämmelsen om serveringstider är en viktig del av den svenska alkoholpolitiken och att social hänsyn därför ska gå före affärsmässiga eller konkurrensmässiga hänsyn. Enbart den omständigheten att en konkurrerande restaurang redan fått utsträckt serveringstid behöver inte motivera bifall till en annan sökande.

Vid prövning av en restaurangs serveringstid ska beaktas om serveringstiden kan medföra olägenheter i fråga om ordning eller nykterhet, eller om det innebär en särskild risk för människors hälsa, jämför 8 kap. 17 § alkohollagen. Lagstiftaren har härigenom avsett att särskilt markera att skyddet för människors hälsa och intresset av

att upprätthålla ordning och säkerhet ska stå i förgrunden vid prövning av sena serveringstider.

Det är kommunen som bestämmer under vilka tider som det är tillåtet att servera alkoholdrycker. Kommunen har även rätt att vägra serveringstillstånd. Om kommunen inte fattar något beslut om serveringstider, får servering endast ske mellan klockan 11.00 och klockan 01.00. Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter att restaurangen stängts, när serveringstiden är slut.

Riktlinjer

Vid prövning av både stadigvarande och tillfälliga serveringstillstånd utgår Hammarö kommun från att normaltiden för alkoholservering är klockan 11.00 till kl. 01.00 vilket framgår av 8 kap. 19 § i alkohollagen. Miljö- och byggnadsnämnden kan besluta att serveringen ska avslutas tidigare om starka skäl talar emot en servering till kl. 01.00.

Miljö- och byggnadsnämnden lägger stor vikt vid vad Polismyndigheten och miljöinspektör svarar i sina remissyttranden när det gäller serveringstider, framför allt när det gäller tider efter normaltiden 11.00-01.00.

Serveringstiderna har betydelse för boende i området och polisens arbete med att upprätthålla ordning och säkerhet. Serveringstiderna har alkoholpolitisk betydelse i och med att ökad tillgång till alkoholdrycker kan ge ökad alkoholkonsumtion och därmed till ökade skadeverkningar.

- Normaltiden för servering av alkoholdrycker är mellan klockan 11.00-01.00.
- Serveringsställen som ansöker om offentlig tillställning, enligt ordningslagen, hos polismyndigheten har möjlighet att ansöka om öppettid till klockan 02.00. Ordningstvakter krävs.
- För de ställen som har stadigvarande tillstånd till allmänheten fram till klockan 01.00 finns möjlighet att ansöka om stadigvarande tillstånd fram till kl. 02.00 i samband med familjehögtider, exempelvis bröllop och liknande. Detsamma gäller tillfälligt tillstånd till slutet sällskap.

En ansökan om senare serveringstid än kl. 01.00 kan avslås om:

- Polismyndigheten avstyrker med hänvisning till risk för ordningsstörningar på serveringsstället eller i dess närmaste omgivning.
- Miljöinspektör avstyrker med hänvisning till att närboende riskerar att utsättas för buller eller andra typer av störningar på grund av serveringsställets läge.
- Restaurangen är belägen i ett renodlat bostadsområde.
- Miljöinspektör avstyrker på grund av serveringsställets verksamhet eller läge.

Kökskrav och matutbud

Lagstiftning

Av 8 kap. 15 § alkohollagen framgår att stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten får medges endast om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Efter klockan 23.00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter. Tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten får meddelas om serveringsstället tillhandahåller tillredd mat. Detsamma gäller för tillstånd till servering i slutet sällskap.

Av 8 kapitlet 22 § framgår att det ska finnas alternativ till alkoholdrycker, så kallade lättdrycker, i tillfredsställande urval och omfattning.

Riktlinjer

En grundläggande förutsättning för stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten är att miljö- och byggnadsnämnden registrerat serveringslokalen som

livsmedelsanläggning. Servering av tillredd mat ska vara grunden för verksamheten, serveringen av alkoholdrycker är ett komplement.

I Hammarö kommun gäller att ett serveringsställe med stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten ska ha en varierad meny och kunna servera minst tre förrätter, fem huvudrätter och tre efferrätter fram till klockan 23.00. Efter 23.00 kan matutbudet begränsas. Serveringspersonalen ska då, fram till serveringstidens utgång, kunna servera minst tre rätter från en enklare meny.

Kökskravet bortfaller vid tillfälliga tillstånd och när det gäller slutna tillstånd. Matkravet gäller dock alltid. Vid tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten ska serveringen erbjuda minst tre tillredda maträtter, vid tillfälliga tillstånd till slutna sällskap ska det finnas minst en tillredd maträtt.

Ordning och nykterhet

Lagstiftning

Allmänna bestämmelser om försäljning finns i 3 kap i alkohollagen, bestämmelser om servering av alkoholdrycker finns i 8 kapitlet samma lag. I lagens 1 kap 11 § andra stycket står det att försäljning kallas servering om drycken förtärs på stället. Bestämmelserna i 3 kap om försäljning är därför tillämpliga även vid servering.

3 kap 5 § och 8 kap 20 § handlar båda om att se till att hålla ordning där man säljer och serverar alkoholdrycker. Enligt 3 kap 5 § ska skador i möjligaste mån förhindras vid försäljning och den som säljer alkoholdrycker ska se till att det råder ordning och nykterhet på försäljningsstället. Enligt 8 kap 20 § ska personal vid servering se till att måttfullhet iaktas och att störningar på grund av oordning och onykterhet undviks.

Riktlinjer

Ordning och reda samt nykterhet ska råda såväl inne på ett serveringsställe som i dess omedelbara närhet. Även ordningsproblem som inte är direkt orsakad av alkoholförtäring ska undvikas.

Näringsidkare eller arrangörer som söker serveringstillstånd ska visa att de har de kunskaper om alkohollagen genom att hos Hammarö kommun avlägga Folkhälsomyndighetens kunskapsprov. I samarbete med Karlstads kommun erbjuds också krögare, serveringspersonal och ordningsvakter att, på eget eller arbetsgivarens initiativ, genomgå en utbildning i ansvarsfull alkoholservering.

Hammarö kommun anser inte att det är förenligt med kravet på återhållsamhet i alkoholserveringen, om serveringspersonalen inte behåller kontrollen på serveringen genom att vid samma tillfälle servera större mängder alkohol till en person eller till en mindre grupp människor. Hammarö kommun anser därför att det inte bör förekomma försäljning av så kallade helrör med sprit, ölhinkar, shotsbrickor, pump på serveringsbord och liknande.

Kommunen kan besluta att servering skall kunna ske endast i bordsservering i hela eller delar av en serveringslokal. Beslutet grundar sig på risk för oordning och onykterhet.

Vid tillfällig servering till allmänheten bör serveringstillståndet begränsas till att endast gälla servering av vin, starköl och annan jäst alkoholdryck.

Vid signaler om brister vid servering till minderåriga, överservering, bråk, ekonomiska brottslig verksamhet görs tillsyn fortast möjligt. Tillsyn görs om möjligt tillsammans med annan berörd myndighet.

Uteserveringar

Lagstiftning

Enligt 8 kap 14 § alkohollagen ska ett serveringstillstånd avse ett visst avgränsat utrymme. Det gäller även en uteservering som finns i anslutning till serveringsstället. För att alkohollagen ska följas måste uteserveringen vara fysiskt avgränsad från områden där servering inte får förekomma. Uteserveringen måste kunna överblickas, bland

annat för att serveringspersonalen ska kunna se vilka gäster som får tillgång till alkoholdrycker samt upptäcka om det uppstår problem.

Kommunen kan vid tillståndsgivningen besluta om kortare serveringstider på en uteservering än de tider som gäller inomhus. Kommunen kan även ställa villkor för vid vilken tidpunkt en uteservering ska vara utrymd.

Riktlinjer

På en uteservering gäller normalt samma regler och serveringstider som för serveringsstället i övrigt. Vid tillståndsprövningen lägger Hammarö kommun vikt vid förhållanden som kan innebära särskild risk för framför allt ordningsproblem eller störningar av närboende. Miljö- och byggnadsnämnden kan därför besluta om särskilda krav kring uteserveringens utformning och serveringstider.

Oavsett om serveringen sker inomhus eller utomhus gäller regeln att serveringstillstånd ska vara för ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren. Uteserveringar berörs även av andra lagar. För användning av offentlig mark krävs tillstånd enligt ordningslagen. Det kan även krävas bygglov enligt plan- och bygglagen. Tillståndshavaren måste även ha en dispositionsrätt till på området/utrymmet.

För att en ansökan om servering av alkoholdrycker på uteservering ska godkännas krävs att;

- Uteserveringen ligger i omedelbar anslutning till restauranglokalen och är tydligt avgränsad med staket eller liknande anordningar.
- Uteserveringen ska vara överblickbar från restauranglokalen, alternativt bemannad, när alkoholservering pågår där.
- Om uteserveringen är skild från restauranglokalen med en trottoar eller annan allmän yta får servering bara ske genom bordsservering.

Gemensamt serveringsutrymme

Lagstiftning

8 kap 14 § andra stycket alkohollagen ger möjligheter för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Det innebär att ett särskilt tillstånd kan beviljas för att servera på samma yta. En förutsättning är att de som ansöker om gemensamt serveringsutrymme har ett eget serveringstillstånd. Särskilda villkor kan meddelas i samband med beslut om ett gemensamt serveringsutrymme.

Riktlinjer

Vid en ansökan om gemensamt serveringsutrymme prövas denna särskilt. De företag som ansöker om serveringstillstånd på en gemensam serveringsyta ska ha samma nivå på sina grundtillstånd och samma serveringstider.

Den gemensamma serveringsytan ska vara tydligt markerad och överblickbar från alla restauranger som delar serveringsytan. Kommunen kan ställa krav på att alkoholservering på den gemensamma serveringsytan bara får ske genom bordsservering.

Möjligheten att få ett särskilt tillstånd till att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme gäller både för stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten och tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten.

Villkor vid meddelande om serveringstillstånd

Lagstiftning

Enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer kan en kommun när den meddelar tillstånd också meddela olika slags villkor. Syftet är att motverka alkoholpolitiska skadeverkningar. Villkoren kan alltså endast meddelas vid beslut om serveringstillstånd. Dit räknas också beslut om utökning av ett gällande tillstånd, till exempel förlängd serveringstid och utökning av serveringslokal eller annat serveringsutrymme. Villkoren får inte vara generella utan behovet ska bedömas i varje enskilt fall. Kommunen kan däremot i sina riktlinjer beskriva under vilka förutsättningar ett beslut kan komma att villkoras.

Riktlinjer

I samband med ett beslut om stadigvarande eller tillfälligt serveringstillstånd kan Hammarö kommun besluta om särskilda villkor efter vissa klockslag, för vissa typer av serveringslokaler eller vid olika typer av evenemang. Villkor ställs för att motverka risken för störningar, oordning, skadeverkningar, överservering och liknande.

Kommunen kan till exempel besluta att tillståndshavaren ska anlita förordnade ordningsvakter efter vissa klockslag eller vid olika typer av evenemang om serveringsstället varit känt för oroligheter, stökig omgivning eller känd ungdomssamlingsplats. Kommunens villkor är oberoende av Polismyndighetens eventuella villkor enligt ordningslagen.

Kommunen kan villkora om bordsservering i hela eller delar av bordsserveringen. Beslutet grundar sig på överblickbarheten och för att motverka risk för oordning, onykterhet. Villkor om bordsservering om man inte kan nå uteserveringen utan att beträda allmän plats (till exempel korsa gångbana).

Kommunen kan kräva att serveringspersonal genomgår utbildning i ansvarsfull alkoholservice om serveringsstället riktar sig till en ungdomlig publik eller om serveringsstället visat brister vad gäller ålderskontroll eller överservering.

Tillfälliga tillstånd till allmänheten eller slutna sällskap

Lagstiftning

Enligt 8 kap 2 § alkohollagen kan ett serveringstillstånd meddelas för servering till allmänheten eller slutet sällskap. Tillståndet kan vara stadigvarande eller avse enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd). Enligt 8 kap 15 § tredje stycket får tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten meddelas om serveringsstället tillhandahåller tillredd mat. Detsamma gäller tillstånd för servering i slutet sällskap.

Tillstånd att anordna provsmakning av alkoholdrycker kan den söka som tillverkar eller är grossist av alkoholdrycker. Tillstånd kan meddelas stadigvarande eller för enstaka tidsperiod.

Riktlinjer

Tillfällig servering förutsätter att det inte är fråga om regelbundet återkommande verksamhet. Tillfälliga tillstånd till allmänhet kan till exempel vara servering i samband med marknader, mässor, festivaler och liknande. Alkoholservice ska ingå i ett evenemang. Evenemanget ska inte ha som huvudpunkt att servera alkohol utan alkoholen ska vara ett komplement till den mat som serveras. Serveringstiden ska vara relaterad till arrangemanget. Normalt medges tillfälliga tillstånd under högst 5–7 dagar per arrangemang. Sökanden ska vara såväl personligt som ekonomiskt lämplig i enlighet med vad som framgår av 8 kap. 12 § alkohollagen.

En förutsättning för tillstånd är att kraven från övriga myndigheter vad gäller t.ex. miljö- och byggnadsnämndens krav på livsmedelshandling samt brandkrav är uppfyllda och att rätten att disponera marken kan styrkas.

Stor återhållsamhet gäller för serveringstillstånd i samband med idrottsevenemang eller arrangemang som riktar sig till ungdomar upp till 20 år. Vid prövning görs en samlad bedömning av arrangemangets inriktning och målgrupp, till exempel val av musik och artist och utformning av marknadsföring. Serveringslokalen eller serveringsytan där den tillfälliga serveringen bedrivs ska vara överblickbar, tydligt avgränsad med staket eller liknande anordning samt försedd med ett tillfredställande antal sittplatser. Serveringsytan bör i möjligaste mån särskiljas från arrangemangsområdet för att möjliggöra överblickbarheten och därmed minska risken för överservering och langning.

Kommunen ska vara restriktiv vid bedömning av serveringens omfattning, servering av spritdrycker medges normalt inte vid tillfällig servering till allmänheten. Eventuella undantag prövas individuellt vid varje tillfälle.

Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten kan gälla enstaka tillfälle eller enstaka tidsperiod.

Tillfälligt serveringstillstånd till slutet sällskap kan endast omfatta en dag i taget och det kan meddelas till samma arrangör vid högst 12 tillfällen under ett år. Tillstånd till slutet sällskap kan meddelas för servering i förening, företag eller annat slutet sällskap. Underlag för prövningen är för en förening t.ex. stadgar, verksamhetsberättelse och styrelseprotokoll som visar styrelsens sammansättning och vem som tecknar förening. För ett företag är underlaget registreringsbevis.

För att det ska kunna vara fråga om ett slutet sällskap krävs att medlemskretsen är känd före det aktuella arrangemanget. Det är alltså inte fråga om ett slutet sällskap om till exempel medlemskap kan lösas i entrén till den aktuella tillställningen. Vidare krävs att det finns ett gemensamt intresse eller annat innehållsmässigt samband.

Pausservering

Lagstiftning

Enligt 8 kap 15 § fjärde stycket får tillstånd för servering av starköl, vin och annan jäst alkohol dryck i foajéer till teater eller konsertlokal under paus i föreställning eller konsert meddelas utan krav på matsservering.

Riktlinjer

Teatrar eller konsertlokaler får meddelas tillstånd till servering av vin, starköl och annan jäst alkohol dryck under pauser i föreställning utan krav på matsservering.

Utifrån risken för olägenheter i fråga om ordning och nykterhet bör kraven på servering i teater och konsertlokal ställas relativt högt. Sökanden ska vara såväl personligt som ekonomiskt lämplig i enlighet med vad som framgår av 8 kap. 12 § alkohollagen.

Tillstånd ges endast till det som i strikt mening bedöms som teater eller konsertverksamhet. Teaterns eller konsertverksamhetens uppläggning och karaktär skall redovisas för att verksamhetens faktiska innehåll skall kunna bedömas.

Vid prövningen görs en samlad bedömning av verksamhetens inriktning. Endast en verksamhet som kan anses huvudsakligen vända sig till en publik över 20 år ska erhållas tillstånd.

För teater- eller konsertlokal som saknar en etablerad permanent verksamhet kan endast tillstånd meddelas för enstaka tillfälle eller för tidsperiod då gästspel förekommer.

Folköl

Lagstiftning

Servering av folköl regleras i 8 kap 8 § alkohollagen. Serveringslokalen ska vara registrerad eller godkänd för sitt ändamål. Servering av folköl får inte påbörjas innan anmälan gjorts till kommunen. Företaget ska ha upprättat ett egenkontrollprogram för verksamheten. Försäljning av folköl regleras i 5 kap. 5 § alkohollagen.

Försäljningslokalen ska vara en registrerad eller godkänd livsmedelsanläggning. Verksamheten ska vara anmäld till kommunen innan försäljning påbörjas. Företaget ska ha upprättat ett egenkontrollprogram för verksamheten.

Riktlinjer

Servering av folköl ska bedrivas på ett sådant sätt att måttfullhet och god ordning råder i och kring serveringsstället. Serveringspersonalen ansvarar för att minderåriga eller berusade personer inte blir serverade folköl.

Försäljning av folköl får ske i en butiklokal där det samtidigt bedrivs försäljning av egentliga matvaror i en betydande omfattning. Varusortimentet ska bestå av mejeriprodukter, charkvaror, torrvaror, grönsaker, frukt och ett brett utbud av konserver och djupfrysta matvaror. Marknadsföring av folköl får inte dominera verksamheten utan den ska utgöra en mindre del av exponeringen och försäljningen av livsmedel i övrigt.

Gällande åldersgräns ska vara tydligt angiven vid exponeringsställe och kassor. Hammarö kommun rekommenderar att säljare av tobaksvaror alltid kräver att kunden legitimerar sig om denne bedöms vara under 25 år.

Företag som anmält att de serverar eller säljer folköl ska i samband med anmälan lämna en kopia på sitt egenkontrollprogram.

Miljö- och byggnadsnämnden har också i uppdrag att regelbundet kontrollera att gällande regler för servering, försäljning och marknadsföring följs. Tillsynsbesök genomförs enligt fastställd tillsynsplan eller då det är påkallat.